

PILETITE VASTUVÕTMINE JA JAGAMINE AVALIKUS SEKTORIS

TALLINNA LINNA SISEKONTROLÖRI TEENISTUSE JUHEND

30.06.2025 EELNÕU

Tallinna linnaorganisatsioon on mitmekihiline tervik, kuhu kuuluvad muuseumid, kontserdi- ja teatrimajad, spordi- ja vabaajakeskused, sihtasutused ning ametiasutused, kelle igapäevatööks on kultuuri-, haridus- ja spordiürituste korraldamine või nende üle järelevalve teostamine. Sellise tegevuse loomulikuks osaks on ligipääs piletitele ja kutsetele, mis pärinevad kas asutuse enda programmist või partnerite, rentnike ja sponsorite korraldatud sündmustelt. Just see pidev ligipääs ja võimalus kriteeriumiteta pileteid jagada toob esile vajaduse ühtse, läbipaistva ja kõigile kehtiva korra järele, mis määratleks, millal, kellele ja mis tingimustel on nende piletite vastuvõtmine ja jagamine lubatav. Ilma selgete reegliteta võib tava, mis on kultuurisektoris tavapärane viis suhete hoidmiseks, kujuneda avalikus teenistuses korruptsiooniriskiks, õõnestades nii organisatsiooni sisemist usaldust kui ka linnavalitsuse mainet laiemalt.

Avalikule organisatsioonile kujuneb tasuta kutsete või piletite vastuvõtmine korraldajalt ja nende edasi jagamine mitmekülgseks proovikiviks. Esiteks tekib otsene huvide konflikti oht, kui piletit võtab vastu isik, kellel on või võib tekkida mõju korraldaja või korralduspaiga suhtes tehtavatele otsustele. Teiseks võib mõju olla kaudne - isik, kellele pilet pakutakse, võib tunnetada survet korraldaja või korralduspaiga kasuks tegutsemiseks või vähemalt hoiduda kriitikast. Kolmandaks ei piirdu võimalik kahju ainuüksi ühe ametniku ja korraldaja vahelise suhtlusega - kolleegid ja avalikkus võivad tõstatada õiglustunde küsimuse, miks eelistati üht inimest või teenistust teistele ning kas valik toimus läbipaistvalt.

Seetõttu tuleks igal puudutatud asutusel hinnata oma piletite ja kutsete vastuvõtmise ja jagamise praktikaid ning seejärel kohandada protsesse antud juhendi järgi. Esiteks tuleb selgelt määratleda, millal ja miks korraldajatelt pileteid küsitakse ja/või vastu võetakse. Teiseks tuleb määratleda kellele piletit pakutakse ja millistest rollidest sihtgrupp koostatakse. Kolmandaks on vaja vaadata, kuidas kokkulepped haakuvad Tallinna Linnavolikogu määrusega, mis rakendab korruptsioonivastast seadust ning sätestab soodustuste vastuvõtmise korra. Lõpp-plaanis on tähtis ka see, et pileti saaja peab aru saama, et pilet on käsitatav varalise väärtusega soodustusena, mis võib ametikohustuste tõttu tekitada huvide konflikti. Pileti saanud isik peab hindama, kas soodustus tuleb tagasi lükata, kui see teda mõjutab, selle rahaline väärtus on märkimisväärne või kui soodustus laieneb ka kaaslasele. Just nende küsimuste pinnalt õige lahenduseni jõudmine ongi alljärgneva juhendi tuum.

ÕIGUSLIK OLUKORD

Tasuta kutsete või piletite vastuvõtmine korraldajalt ja nende edasi jagamine võib teatud tingimustel kujuneda korruptsiooniks **korruptsioonivastase seaduse** (KVS) ja Tallinna Linnavolikogu määruse „**Korruptsioonivastase seaduse rakendamise kord**“ (määrus) kohaselt. Samuti on Ametnikueetika Nõukogu heaks kiitnud **teenistusülesannete täitmisega seotud kingituste ja soodustuste hea tava** (hea tava), mis on järgimiseks ametnikele. Kuna Tallinna Linnavolikogu määrus järgib soodustuse mõiste sisustamisel Ametnikueetika Nõukogu head tava¹, saavad ka töötajad seda tõlgendamisel kasutada.

KVSi § 4 lõike 1 kohaselt on korruptiivne tulu ametiisikule endale või kolmandale isikule ametiisiku ametikohustuste tõttu **pakutud või ametiisiku nõutud varaline või muu soodustus**, samuti ametiisiku kohustusi rikkudes saadud soodustus. Tasuta kutsed või piletid võivad olla see läbi käsitletavad soodustusena KVS § 4 lg 1 tähenduses, kui need on **pakutud ametiisikule tema ametikohustuse tõttu**, välja arvatud juhul, kui neid saab üheselt mõista tavapärase viisakusavaldusena. *Ametnikueetika Nõukogu hea tava on ürituse pileti soodustusena liigitanud², ning selle vastuvõtmisel tuleb lähtuda ametnikueetikast³.*

Üldiselt loetakse soodustust ametiisiku ametikohustuste tõttu pakutuks eelkõige juhul, kui selle andja läbinähtav **eesmärk on mõjutada ametiisikut** teatud viisil käituma konkreetse otsuse või toimingu tegemisel või kallutada ametiisikut soodustuse andjat eelistama. Heast tavast tuleneb, et soodustusest tuleks ametiisikul keelduda, kui seda soodustust **võidakse tõlgendada tema mõjutamisena**, isegi juhul, kui soodustus ei ole seaduse järgi määratletav korruptiivse tuluna.

Sellest järeldub, et tasuta kutsete või piletite vastuvõtmine korraldajalt ja nende edasi jagamine võib kujuneda korruptsiooniriskiks, nii olukordades, kus korraldajalt pileteid vastu võetakse kui olukordades kus pileteid hiljem jagatakse. Näiteks olukorras, kus üks korraldaja/rentnik annab linnaorganisatsioonis olevale asutusele üle hulga pileteid aga teine ei anna ühtegi piletit, pruugib see mõjutada asutuse käitumist eelistama järgnevatel kordadel esimest. Samuti olukorras, kus linnaorganisatsiooni asutus on saanud enda valdusesse hulga pileteid, saab ta need jagada laiali isikutele, kes mõjutavad otseselt või kaudselt asutuse käekäiku, näiteks järelevalveametnikule või asutuse juhti ametisse nimetamise õigust omavale isikule vms kes hiljem tunnevad nõ „võlgu jäämise“ tunnet.

Kokkuvõtvalt võib väita, et ürituse pilet või kutse on soodustuseks ning võidakse lugeda korruptiivseks tuluks korruptsioonivastase seaduse tähenduses, kui see on ametiisikule

---

¹ Tallinna Linnavolikogu määrus „Korruptsioonivastase seaduse rakendamise kord“ seletuskiri paragrahv 14 selgitused, lk 12

² Ametnikueetika Nõukogu. TEENISTUSÜLESANNETE TÄITMISEGA SEOTUD KINGITUSTE JA SOODUSTUSTE HEA TAVA, lk 1

³ Samas, lk 5

pakutud tema ametikohustuse tõttu ja seda ei saa üheselt mõista tavapärase viisakusavaldusena.

PILETITE KÜSIMINE JA VASTUVÕTMINE KORRALDAJALT

Nagu ka eelnevalt selgitatud on ürituse pilet või kutse korruptsioonivastase seaduse ning Tallinna Linnavolikogu määruse mõttes soodustus, sest see annab saajale varalise eelise, mida tavatingimustes tuleks rahaliselt tasuda. Määruse seletuskiri rõhutab, et iga sellise hüve lubatavus tuleb hinnata juhtumipõhiselt, isegi juhul, kui tegu on tavapärase viisakusavaldusega, sest iga pakkumine võib seada kahtluse alla erapooletuse või luua põhjusliku ootuse vastuteene järele.

Seetõttu tohib linnaorganisatsiooni asutus piletit korraldajalt küsida või vastu võtta üksnes siis, kui see on objektiivselt vajalik asutuse avaliku ülesande täitmiseks, jagamiseks ameti- või töökohustuste täitmiseks või tuleneb kutse vastuvõtmine heast äritavast (nt sponsoritelt). Praktikas tuleks selline pileтите küsimine ja vastuvõtmine olema selgelt reguleeritud, info selle kohta avalik ning ürituse korraldajale tuleb seda tutvustada konkreetse ürituse kokkuleppimisel.

Sisekontrolõri teenistus soovib ürituse korraldajaga sõlmitavasse tüüplepingusse lisada selge, piiritletava ja võrdselt kehtiva klausli, mis reguleeriks tasuta ja soodustingimustega linnaorganisatsiooni asutusele antavaid kutseid. Need klauslid peaksid olema läbipaistvad ja järgima proportsionaalselt ürituse suurst ja kutsete arvu.

PILETITE JAGAMINE AMETNIKELE JA TÖÖTAJATELE

Piletite jagamisel on linnaasutusel kaks põhimõtteliselt lähtekohta. Esimesel juhul on sündmuse korraldajaks Tallinna linna enda asutus; teisel juhul tuleb pilet väliselt korraldajalt, kes kasutab linna ruume või teenuseid. Kuigi mõlemas olukorras on tegu soodustusega, kujunevad korruptsiooniriskid ja sellest tulenevad kohustused pisut erinevaks.

Linna enda asutuse korraldatud ürituse pilet ei sisalda kolmanda isiku otsest mõjutuskanalit ja seetõttu taandub peamine tähelepanu töösuhte sees tekkivatele riskidele. Pileti saaja peab hindama, kas antud hüve on lahutamatu seotud teenistusülesandega või kujutab see endast soodustust, mis võiks mõjutada tema erapooletust. Samuti ei tohiks pilet jagav asutus asetada ametiisikuid või teisi teenistujaid olukorda, kus nad võivad enda teadmata asetada ennast korruptsiooniohtliku olukorda, näiteks jagatakse ürituse pilet järelevalveametnikule, kes teostab tavapärastelt müramõõtmisi või jagatakse ürituse pilet liikluskorralduse ametnikule, kes kinnitab ajutist liikluskorraldust sel üritusel vms.

Kui pilet saabub välise korraldaja kaudu, tuleb selgemalt esiplaanile ametiisiku erapooletuks jäämine. Ametnik peab enne vastuvõtmist hindama, kas korraldaja või linna

enda asutus, kes korraldajalt pileti sai, on tema otsustus- või järelevalve all või muul viisil mõjutatud. Ametnikueetika nõukogu hea tava rõhutab, et just kolmanda isiku finantseeritud meelelahutusliku ürituse kutse võib jätta mulje mõjutuskatsest - seepärast tuleb osalemisvajadus siduda konkreetse, tõendatava tööülesandega. Kui kutse on suunatud ametiisikule, kes samal sündmusel annab loa, teeb järelevalvet või osaleb hankes, tuleb piletit keelduda ka siis, kui selle turuväärtus on tagasihoidlik - juba ainuüksi näiline huvide konflikt ohustab linnaorganisatsiooni usaldusväarsust.

Samuti ei ole piletid sobivaks viisiks töötajat tänada - töövõidu premeerimiseks on seaduslikud rahalised võimalused lisatasu, preemia või tulemuspalga näol. Vastasel juhul võib pileтите töötajale jagamisel riskida erisoodustusmaksu deklareerimata jätmisega.

AMETNIKU JA TÖÖTAJA KOHUSTUSED PILETI VASTUVÕTMISEL

Kui ametnikule pakutakse ürituse piletit, tuleb tal kõigepealt hinnata, kas hüve on lahutamatult seotud teenistusülesandega või kujutab see endast soodustust, mis võiks mõjutada tema erapooletust. Tallinna Linnavolikogu määruse seletuskiri osutab selgesõnaliselt, et esmase otsuse teeb alati ametiisik ise ning ta peab suutma eristada tavapärasest viisakusavaldust võimalikust korruptiivsest soodustusest. Ametnikueetika Nõukogu hea tava annab selleks hea kontrollküsimuste komplekti:

- 1) hinnata, kas osalemine on lähtuvalt asutuse eesmärkidest ja tegevusest ning ametniku teenistusülesannete täitmisest ja isiku ametipositsioonist kohane, vajalik ja eesmärgipärane. Kui ürituse eesmärk on ebaselge, siis on soovitatav kutset pigem mitte vastu võtta;
- 2) hinnata ürituse toimumise kohta ja kutsuja võimalikku eesmärki (eriti, kui üritus on tasuta ehk kutsuja tasub kõik osalemisega seotud kulud);
- 3) võimalusel välja selgitada, kas ja milliseid muid soodustusi üritusega kaasneb ja arutada vajadusel need eelnevalt vahetu juhiga läbi.

Nii ametnikul endal kui juhtidel on vaja otsustamiseks infot, millistel üritusel ja millistel tingimustel osaletakse. Ürituse toimumise ajal ja olukorras, kus näiteks vahetu juhiga konsulteerimise võimalus puudub, tuleb ametnikul endal otsustada, kas soodustus on lubatud või mitte. Hoolikalt tuleb läbi kaaluda osalemine üritustel, mis kannavad peamiselt **meelelahutuslikku** eesmärki.

Kui ametiisik peab soodustust korruptiivseks tuluks, tuleb tal selle vastuvõtmisest keelduda, või kui see ei ole võimalik, soodustuse viivitusega oma asutusele või vahetule juhile üle andma. Kui soodustuse vastuvõtmine ei ole kooskõlas ametnikueetikaga (soodustus mõeldud mõjutamisena; eksklusiivne; pakutud järelevalve situatsioonis; keelatud muude reeglitega), siis tuleb ka selle vastuvõtmisest keelduda.

